

## Els quarts

Que a Barcelona, i segurament a d'altres zones del nostre domini lingüístic on sempre s'havia dit *un quart*, *dos quarts* i *tres quarts* (d'una, de dues, etc.), s'hagi abdicat aquesta manera de dir i s'hagin adoptat, per influència del castellà, les fórmules *les douze* i *quart*, *les dotze* i *mitja*, *la una menys* (o «menos») *quart*, és, sens dubte, un fet lamentable. Fins a tal punt ha arribat, en aquest aspecte, la desnaturalització lingüística, que quan, en convenir una hora, diem a *dos quarts de set*, n'hi ha que fan precisar si volem dir *les sis i mitja* o *les set i mitja*. Però, tal com avui ja s'ha considerablement divulgat, el sistema dels quarts precedint l'hora que encara no ha transcorregut no és pas el genuí en tot l'àmbit de la nostra llengua, ja que a les illes Balears és d'ús general el sistema anàleg al del castellà.

Hi ha, però, d'altres aspectes de l'ús del mot *quart* referit a l'hora que no han estat comentats. Un d'ells, és que, en català, aquest substantiu té ja el significat de «la quarta part d'una hora», sense que li calgui cap complement de nom, és a dir, la determinació del substantiu *hora*. Dit encara altrament, que on en castellà es diu habitualment «un cuarto de hora» (malgrat que la Reial Acadèmia admet també el mot «cuarto» amb aquest valor determinat o específic), en català se sol dir, simplement, *un quart*. No podem pas assegurar, naturalment,

que aquest sigui l'ús genuí exclusiu (el Diccionari Alcover-Moll recull algun exemple antic de *un quart d'hora*). Si que ens sembla evident, però, que si molts avui diuen *un quart d'hora* o *tres quarts d'hora* en lloc de *un quart* i *dos quarts*, és perquè no han sabut resistir la pressió de les expressions habituals del castellà. Els quarts —com les hores— serveixen també per a indicar distàncies no mesurables en quilòmetres. Ens hem fet un tip de preguntar, als naturals del país —pagesos, masovers, pastors, gent d'expressió encara no contaminada— la distància fins a tal o tal punt. I, invariablement, la resposta ha estat: *Poscu-hi un quart*. *Amb un quart i mig hi serem*. *Encara no tres quarts*. *Tres quartassos*. (Quan us diuen tres quartassos ja hi podeu comptar una hora ben bona). Mai, però, *un quart d'hora* o *tres quarts d'hora*.

Però la mesura del temps —i de la distància— amb quarts no es limita a un i tres. Avui molts diuen *una hora i quart*, *una hora i tres quarts*. Ta m poc no gosarem pas condemnar-ho categòricament. Adduïm, però, de nou, les nostres experiències personals: *Fins a Vallhonesta ja hi podeu comptar cinc quarts*. *Set quarts ben bons*. I, fins i tot, recordem *Nou quarts*, encara que a partir de les dues hores els quarts ja comencen a perdre protagonisme.